

Danskernes Historie Online

Danske Slægtsforskeres Bibliotek

Dette værk er downloadet fra Danskernes Historie Online

Danskernes Historie Online er Danmarks største digitaliseringsprojekt af litteratur inden for emner som personalhistorie, lokalhistorie og slægtsforskning. Biblioteket hører under den almennyttige forening Danske Slægtsforskere. Vi bevarer vores fælles kulturarv, digitaliserer den og stiller den til rådighed for alle interesserede.

Støt vores arbejde – Bliv sponsor

Som sponsor i biblioteket opnår du en række fordele. Læs mere om fordele og sponsorat her: <https://slaegtsbibliotek.dk/sponsorat>

Ophavsret

Biblioteket indeholder værker både med og uden ophavsret. For værker, som er omfattet af ophavsret, må PDF-filen kun benyttes til personligt brug.

Links

Slægtsforskerens Bibliotek: <https://slaegtsbibliotek.dk>

Danske Slægtsforskere: <https://slaegt.dk>

Engelsholm Højskole

Aarskrift

1947

Engelsholm Højskole

Aarsskrift

1947

H

ANDELSBOGTRYKKERIET I ODENSE

Staten: pædagogiske Samlesamling
København

Året, der svandt.

Det menneske, der har lært at elske livet, vil ogsaa fyldes af den naturlige frygt for at miste det. Han vil, som den spejder, der søger efter det skjulte og tabte, lede efter udsigtspunkter, hvorfra han kan se ind i den evighedsverden, hvori livet lever udødeligt. Lev livet tankeløst og ligegyldigt, lad dagene gaa som et tilfældigt drys af arbejde og underholdning, og du skal se, hvor let alting vil blive, men samtidig tomt og indholdsløst, ingenting faar vægt, indhold og betydning — ligegyldighed alt sammen. Lev livet, saa du lærer at elske det, saa det binder dig med virkelighedens baand, saa blir det sværere at være, du fyldes af frygt for tidernes gang og dødens fald, men livet vil faa vægt, indhold og mening, fordi du i din frygt føres ud i kampen for at eje alt det dødsdømte liv, som du elsker. Denne kamp er vor livsvirkelighed. Det er den, der fører dig ud paa det spejdertogt, hvor du søger de syner, der leder din tanke, dit haab, din tro og kærlighed ud over tidens begrænsede verden, ud over blændværket, der holder dig fangen, derhen hvor Guds forjættelse om et evigt livs gave gives dig til vaaben og værn i den kamp mod forgængeligheden, der er dig selv for svær. Tro det kun, at ind gennem tidernes og menneskelivets korte aandedrag gaar ogsaa evighedens bestandige væren som en tro, der skal blive styrken i din tilværelse.

Vi spejder efter udsyn. Vi trænger til at løftes op for at kunne se ud over menneskelivets begrænsning. Det er dette, vi prøver paa, naar vi holder højskole. Vi staar nede i menneskemylderet og kan ikke se for hinanden. Vi ser kun Hitlers skæg, Napoleons haarlok eller Sokrates' braknæse. Maaske er det mindre endnu: Stauning eller Hedtoft eller — din egen uhyre betydelige person. Saa trænger vi til med historiens aand, med digtningens poesi, med folkeaadens vinge at løftes højt over de »kæmper«, der spærrer os udsynet over hele det levende kæmpende liv.

Men dette er ikke nok. Blikket maa rettes mod et bestemt syn. Vi maa lære at spejde over menneskehavet frem mod det lys, der oplyser helt, det lys, der skinner i selve vort livs og vor døds mørke.

Saaledes spejder mennesker, alle de, for hvem livet ikke var ligegyldigt, alle de, der elskede det, saa det blev dem umisteligt,

spejder efter det guddommelige lys, den klarhed over livet, som giver det retning og mening.

Det lys, som oplyser livet, tændtes over Bethlehem julenat. Julestjernen er lysets symbol.

Men hvorfor spejder vi da stadig, naar lyset dog er tændt? Fordi vi, som sagt, skal bæres op over menneskelivets egen begrænsning, før vi kan se det. Fordi hver enkelt skal se med sine øjne. Du ser det ikke, før du vækkes til selv at se, synet skal være personligt. *Først* skal du lære at elske livet. Menneske først og kristen saa, kun det er livets orden.

Og nu gik der saa et aar igen i den løbende tid. Ogsaa i dette aar har vi søgt i vort arbejde at gøre øjeblikket nærværende, at leve vort tidsbestemte liv i skole og hjem saa stærkt, at det kunde blive skabende. Om det er lykkedes, er ikke nemt at sige. Kun genoplevelsen ad aare kan sige dig, om det liv, du levede i nuet, var et minde værd. Hver især af jer gamle elever maa i tilbageblikket paa aaret, der svandt, finde svaret paa, om det var levet sandt.

Her skal jeg da blot repetere de ydre begivenheders forløb — løst og fast, som det nu ligger i hukommelsen. Men vi véd det jo alle, at det egentlige, livet vi levede og oplevede, det lader sig ikke repetere, og det lader sig heller ikke analysere med penne, fordi det var saa mangfoldigt rigt.

Men lad os da blot erindre det ydre forløb i aarets gang — maaske ogsaa det kan blive en kilde til genoplevelse.

Den 3. november 1946 oprandt med straalende vejr. Huset fyldtes atter ud i de yderste kroge med piger og karle. Ingebjørg Svare lyste op i den almindelige snak med sit klingende norske. To nye »officerer« indfandt sig, Knud og Ejnar. Det var to hjælpere, som vi var særdeles veltjente med i arbejdet. De skal have den bedste tak begge to for dygtigt arbejde og godt kammeratskab.

Arbejdet kom godt i gang. Den 24. november havde vi møde, hvor landstingsmedlem fru Esther Malling Petersen og forstander Gravsholt talte. Den 1. December ankom omsider de sydslesvigske piger. Det kneb dem at falde til, fordi de kom bagefter og ikke kunde sproget, men efter jul gik det fortrinligt. To af dem skrev næsten fejlfrit dansk inden marts. Det var en flot præstation.

Den 12. december havde vi møde igen. Da talte frimenighedspræst Fredslund Andersen og redaktør Bernhard Jensen.

Nede paa Fruensdam havde Nansen og Lassen et stort arbejde for med at planere og opfylde pladsen ud til søen. Det kostede

dyrt. Nansen mistede livet i det mindste to gange, og vor gamle, veltjente, agtværdige vogn gik i splinter. Men arbejdsresultatet blev ogsaa særdeles fint. Fruensdam er nu næsten det skønneste parti her ved slottet.

Vi fik en motorklipper. Pris som en selvbinder. Dyrt, men dejligt — og da den første gang tøffede nede i kælderens, samledes vi undrende og spektakelbedøvede om den og fik sommerdrømme. Senere blev det mere gammeldags.

Den dag, eleverne rejste hjem til jul, var søen tillagt med is, og vi saa ikke de frie bølger igen før efter paaske.

Vi havde en god og rolig jul. Der skete dog det, at min moder blev syg juleaften og maatte nogle dage derefter paa sygehus. Efter tre ugers forløb gik det dog godt igen.

Da vi samledes efter jul, var flokken forøget med fire studenter: Ruge, Banning, Krøgholt og Enevoldsen. Det var fire gode svende. Den sidste mindes vi især for de smukke klaveraftener, han gav os.

Det gik lystigt med skøjteløb trods den frygtelige og vedholdende storm og frost. Det var i henseende til kulde en slem vinter. Jeg gik i overfrakke indendørs i tre uger. Det brændsel, vi fik, var ikke godt, og vi havde en del besvær med fyret, men vi holdt os dog frostfri, og det hele gik saa nogenledes alligevel.

Den 16. januar talte Jørgen Bukdahl og pastor Lund Sørensen her til et møde.

Lidt sne fik vi ogsaa, og Christian Christensen tog det store hop paa skibakken i skoven, naar han da ikke var optaget af at reparere bilen. Trods isens holdbarhed gik Knud Jensen igennem, saa at sige paa vandsøkket, og kom nedden om og hjem. Om han fandt det komisk vides ikke, men jeg mindes, at de fleste andre syntes det.

Den 6. februar havde vi møde igen, hvor Aage Møller og Ejnar Skovrup talte.

Men kulden blev ved — og dog frøs ordene ikke helt i munden paa os. Alt gik godt og vel efter programmet. I fastelavnen tøde vi, trods alt, op igen, den plejer at være vinterens højdepunkt her paa stedet. »Erasmus Montanus« fremførtes med glans. Vi vil aldrig glemme Birgits hyl, Bangsgaards klangfulde do-re-mi og Ivars elegante latin. Marie Sørensen, Lissie Sindt, Knud Jensen, Ejnar Lassen og Aage Jacobsen var minderige skikkelser, Gunnar Møller var lopperig, og Holger Larsen netop saa vindtør, som rollen krævede.

Men selvfølgelig — al elektricitet forsvandt, netop som teaterdirektøren meldte klar; der var ikke en draabe strøm i snoren herfra til Vejle. Saadan er det altid i de afgørende stunder, saa skal der selvfølgelig fældes landevejstræer ned over ledningerne et sted i horisonten. Naa, det var dog kun en overgang, som katten sagde, eller var det ræven, der kom atter strøm og alt gik godt.

Dette var om eftermiddagen, lørdag. Om aftenen havde vi et

stilfuldt bal, som sig hør og bør. Det gik smukt. Broder Dyrholm traadte an til en elegant lanciers, og Winther dansede knagemig moderne til stor fryd for ham selv og eventuelt ogsaa for dem, det gik ud over. Tilslidst blev der serveret is i overstrømmende mængder, det var nødvendigt med en grundig indre afkøling.

Søndagen gik med at sove længe, foretage anstrengende og simplifi-indviklede regneøvelser, badminton (hedder det mærkelige hoppespil vistnok) samt andre tidsfordrivende ting. Mandag sloges den sædvanlige kat af tønden. Konge over alle katte blev Jacob Jensen. Der var vildt slagsmaal om tøndens indhold. Der sluttedes af med tovrækning. — Ja, det var nogle fantastiske dage, begivenhedernes malstrøm var egentlig ubeskrivelig — saa derfor nok om det.

I august var vi begyndt paa det nye hus, og det kom ogsaa under tag før jul, men saa gik alt i staa grundet paa kulde med mere. Uhyggen bredte sig, jo længere kulden varede. Vi havde jo haabet at faa huset færdigt, inden vinteren løb ud — men ak, det haab var forfængeligt.

I skoven fældtes adskillige træer for Nansens og Lassens forenede kræfter. Og saa var der en otte dages tid, hvor vi var aldeles indespærret af sne. Vi var paa randen af brændselsnød og kødløshed, og vi var haabløst engageret i snekastning, som ingen ende fik, skønt Nansen gjorde sit bedste. Alt imens gik Winther rundt og fæstede køkkenpiger for sommeren. Spørgsmaalet var blevet kriminelt for os, saa jeg faktisk var overbevist om, at vi maatte aflyse sommerskolen. Det gik dog ikke saa galt. Ved Winthers energiske hjælp gik det, saa vi atter kunde se med nogenlunde glæde paa fremtiden.

Den 21. marts havde vi møde, hvor Bo Rud og fru Ingeborg Appel fra Askov talte.

Vinteren svandt — og saa blev det først rigtigt galt, for nu blev alle veje spærret paa grund af tøvejr. Det sidste brændsel blev brugt den dag, eleverne rejste, og saa kom der otte dage, hvor vi fros værre og værre for hver dag, indtil vognmanden illegalt slap igennem til os med et læs. Den pine slap dog eleverne for, de sad lunt og godt derhjemme.

Vinterskolen sluttede med den sædvanlige festlighed med gymnastikopvisning og udstilling. Sangkoret optraadte med glans. Vi fik en meget stor gave til biblioteket, det var vi meget glade for.

April var præget af en næsten uhyggelig travlhed. Arbejdet paa det nye hus fik amerikansk tempo — saa utroligt det lyder. Samtidig blev cykleskuret og brændehuset revet ned, og af stumperne med mere byggedes et nyt flot hus til brænde, cykler, høns, ænder, hest o. s. v. Under arbejdet hermed blev Nansen atter allivel et par gange uden iøvrigt at tage nævneværdig skade. Lassen havde haabet at blive enekarl, men det lykkedes altsaa ikke.

All imens forvandlede vore udmærkede høns sig til forunderlige fortidsuhyrer — alle fjer gik fløjten. Vi bestrøede dem med

et livgivende pulver, men uden held. Aldrig har verden set mage til høns. Der var slet ikke tale om en eneste fjer, der kunde blive til fem. Vi haabede, at det nye hønsehus skulde gengive dem fjerene, men ak nej, endnu har de samme udseende. Ikke desto mindre har disse femten høns lagt omtrent halvanden million æg, siden de blev voksne i fjor. Ja, høns er underlige og smager, som der lugter i et hønsehus, hvadenten de er kogt eller stegt.

Angaaende de høns endvidere dette: Winthers eftermiddagsforedrag gik ofte i fisk i sommer. Aarsag: Præcis kl. 17.36 hver dag vandrede en splitternøgen høne maalbevidst og med lange hastigt ilende skridt over Fruensdam, som var den kaldet af usynlige magter. Fra talerstolens platform kunde Winther ikke undgaa at se dens henfart. Det var mere, end hans komiske sans kunde staa for. Præcist 17.36 afventede han nervøst dens parademarch. Paa Winthers vegne maa jeg her bede sommerpigerne undskyldte, at hans foredrag paa det tidspunkt ofte blev usammenhængende og uforklarligt lattermilde.

Til maj kom vore sommerpiger. Dagen efter deres ankomst havde vi besøg af en flok elever fra Trondheim musikhøjskole i Norge anført af Esther Højberg. De gav koncert, og salen fyldtes til trængsel af omegnens folk. Det var en uforglemmelig oplevelse, de gav os med deres sang; det var uden overdrivelse det skønneste, vi i den art har oplevet her.

Paa grundlovsdagen holdt nogle af egnens foreninger møde her, hver Elin Appel og jeg talte.

Med hujen og skrigen blev det nye hus færdigt til 1. juni. Det var ogsaa paa høje tid, for den dag ankom eleverne til den nye haandarbejdsskole. Det var jo et spændende foretagende, min kone der havde faaet i gang. Meningen med arbejdet er den at hjælpe til at højne smagen i vor haandarbejds-kunst paa grundlag af den ægte gamle danske folkekunst. Det gik saa lykkeligt med den sag, at skolen en maaned efter averteringen var fuldttegnet. Der kom over 100 forespørgsler, og vi kunde kun tage ca. 20 Elever. Som lærere virkede: Gudrun Andresen, Eva Winther, Inger Balle, Aase Danild, Solvejg Bording, Sigrid Bording og farver Hansen, Vejle. Det blev alt i alt et udmærket kursus, som vi var meget glade for, og sommerskolen og haandarbejdsskolen forenedes godt. Til næste sommer blir det muligvis udvidet til 3 maaneders undervisning. Vi haaber meget, at det vil lykkes at føre dette arbejde videre, fordi det er saa tiltrængt i vor maskinelle tid, at den personlige smag og fremstillingsevne udvikles. Vi har adskillige planer med den sag, som forhaabentlig efterhaanden kan sættes i værk.

Winthers er flyttet ind i deres nye lejlighed. De venter paa jeres alles besøg.

Vi var heldige med kaalplantningen i aar. Netop som vi fik de mange planter i jorden, kom regnen, og nu har vi en sand overdaadighed af kaal til vinteren.

En sjældenhed skete i sommer, nemlig at vi havde en udflugt til Skamling til det store møde der. Det blev en god tur for dem, der var med, selv var jeg engageret andetsteds den dag.

Stakkels Knud! Han tabte under en af sine — som oftest resultatløse — fisketure sit ur i søen. Der ligger det endnu og dikker haabløst. Det kostede ham 160 Kr. Havde han saa endda fanget nogle fisk, men ak nej, fiskene smuttede trygt smilende om baa-den, de havde nemlig hurtigt opdaget, at Knud sædvanligvis glemte at sætte krog paa snoren. Vore fisk havde saaledes ogsaa en munter sommer. De dykker ofte ned og kigger paa uret for sammen at fortæbe sig i muntre minder om denne Thors fiskedragt.

Sommeren gik iøvrigt godt og glædeligt, og arbejdet forløb paa bedste maade. Elevmødedagene var højdepunktet med stu-vende fuldt hus og lidt til. Det formede sig som vanligt. Det er altid straalende dage, naar alle I »gamle« indfinder jer, — men det behøver jo ikke at beskrives, da I selv var med dertil. Den nye sovesal i cyklestalden fungerede upaaklageligt — tror jeg —, saa nu er den gaade løst. Elevmødets sensation var iøvrigt dramaet om Jokke Jonsen og spøgelseset Klara. Winther optraadte her med en helt ny genre, en uhistorisk-upoetisk revy, hvor adskillige i Engelsholms historie velkendte personligheder blev afsløret. Der skete adskillige drab, skønt alle stadig lever i bedste velgaende. Det var i sandhed en fantastisk komedie.

I sommerferietiden var her en utrolig masse mennesker paa besøg, og sommeren igennem myldrede det med foreninger og andre, der besaa slottet osv. En dag dukkede en flok svenske folke-dansere op og gav os en flot opvisning i folkedanse.

En ganske særlig oplevelse var de 14 sydslesvigske læreres besøg. De fulgte arbejdet her en dag igennem, og det blev meget interessant for os.

Vore egne sydslesvigske sommerpiger kom ikke før 1. juni. Derfor blev de her, efter en ferie i august, i september og fik undervisning i dansk. Det var nogle flinke piger, som vi med sorg tog afsked med. Hvis der er mange af den slags i Sydslesvig, ser det ikke galt ud.

Endelig var der forældrefesten, som gik paa bedste maade med det vanlige program.

Sommerskolen fik paa en maade en dramatisk afslutning, idet der gik ild i »Stalden« en middag, da vi intetanende var ved at fordøje maden. Opskræmt ved raab og skrig dernede for jeg til vinduet og saa da ilden løbe op ad straaetaget. Jeg greb straks telefonen og alarmerede Falck i Vejle. Inden jeg naaede ned, havde pigerne allerede faaet alt indboet ud, saa det var gaaet usandsynlig hurtigt. Vi fik stiger til taget, og i kæde langede vi vand op og holdt saaledes ilden nede til Falck kom. Saa blev huset overdænget med vand fra fem slanger og blev saaledes reddet paa nær et stykke af taget. Det er uhyre sjældent, at et straaetag reddes, men det skete altsaa her, takket være elevens og

læreres energiske arbejde. Nu er huset atter gjort i stand. Hvordan ilden kom vides ikke; maaske er det noget fosfor fra tysker-tiden, som har ligget i taget. Ilden er kommet ude fra, og det hele er ret uforklarligt. Men godt var det, at det blev reddet.

Den 3. august kom der 25 mødre med 29 smaabørn fra Flensborg og Slesvig, som skulde have en 14-dages ferie her. Det var De danske Husmoderforeninger, der ordnede det, og det er et stort og tiltrængt arbejde, der her gøres for sydslesvigerne. Det var interessante dage, og vi fik et ganske direkte indblik i forholdene dernede bag de mere officielle kulisser. Vi fik mange venner blandt disse mødre. Den største begivenhed i disse dage var, at fire sydslesvigske børn blev døbt i Nørup kirke den 10. august. Der var festmiddag bagefter med taler m. m., og pressefotografer og journalister havde travlt. Fra egnens folk kom der mange gaver til sydslesvigerne, dels fødevarer, dels tøj og sko, saa der var et større apparat i gang med fordelingen. De drog velforsynede herfra.

Den 19., 20. og 21. august havde De danske Husmoderforeninger deres lederkursus her. Det var damer fra alle landets egne, der var samlet til det.

Den 23.—24. august havde Vejle Amts Haandværkersammenslutning deres aarsmøde her, som de plejer. Det er altid nogle fornøjelige dage, og det var ikke mindre spændende i aar, fordi man arbejder med planer om oprettelse af en haandværkerhøjskole her i amtet.

Fra 1. september har jeg været paa farten rundt i landet, bogstaveligt talt fra Skagen til Gedser.

En begivenhed maa dog endnu nævnes, idet børn og børnebørn af den gamle kammerherre Bech samledes her den 25. september for i det gamle hjem at fejre kammerherrens 100-aars dag. Det blev en stilfuld, hyggelig og meget smuk fest. Familien Bech har siden skænket forskellige gaver her til skolen.

Nu, da dette skrives, forbereder vi vinterskolen, som snart skal begynde. Vi har overfyldt og har desværre maattet sige nej til mange. Vi er, kan I nok forstaa, uhyre taknemmelige, fordi vort arbejde gaar saa godt, og vi sender alle jer gamle elever den bedste tak, vi ejer, fordi vi ved og mærker, at I slutter op om arbejdet her og støtter os af fuldt maal. Tak!

Saa sender vi vor hilsen ud til jer alle med ønsket om, at I maa faa en god jul og et godt nytaar!

Jeres

Gudrun og Sune Andresen.

Aktuelle betragtninger.

Der er to store opgaver, som vi i denne tid staar over for. Den ene er dette, at vi skal genrejse vort folk og land efter ikke blot een men to verdenskriges elendighed, og den anden er den sydslesvigske sag.

Den første ting er mangesidig, men der er dog især to omraader, hvor arbejdet maa sættes ind. Det, der i genrejningsarbejdet ligger nærmest for haanden og som umiddelbart omfattes af alle med særlig interesse, er den økonomiske side af sagen. Det er den, alle snakker om og alle aviser skriver om, det er den, det politiske stræb rettes imod — og destoværre har de fleste vistnok den opfattelse, at blot vi fik valutaen, vort hjemlige pengevæsen, boligbyggeriet o. s. v. i orden, saa vilde alt være reddet. Men sagen har ogsaa en anden side, som de fleste overser og slet ikke regner med, og det er den aandelige side. Det økonomiske og sociale liv er vigtigt, men det er dog langt vigtigere, at det folk, der selv skal skabe sine egne økonomiske og sociale tilstande, er aandeligt vaagent for ret, sandhed og frihed. Ofte ser man ganske bagvendt paa den sag og mener, at først naar de økonomiske og sociale tilstande er gode, kan aandslivet blomstre, men sagen ligger dog nok snarere saadan, at kun det folk, der er aandeligt vaagent, formaar at skabe virkelig gode tilstande for livsudfødselen. Den vigtigste side af genrejningsarbejdet blir da den aandelige side. Lad os se lidt paa, hvad det drejer sig om.

Lige siden jeg var dreng, har vi levet under krig og forberedelse til krig og krig igen. Der er vokset det ene slægtled op efter det andet, som kun kender verden og menneskene under krigens vilkaar og de vilkaar, som krigsforberedelser og efterkrigstid skaber. Disse slægtled har ingen erindring om, at menneskelivet kunde være anderledes. Maaske har de læst bøger eller digte derom, men de svarer jo ikke til den virkelighed, de selv kender. I egen erindring kender de kun menneskene saaledes, som de er, naar de er mærket af angst, frygt, mistro og tvivl — noget, der for manges vedkommende slaar over i en vis kynisk ligegyldighed med alt, saa intet tilsidst er helligt mere.

Jeg kan huske tiden for 1914 som et fjernt barneminde. Og jeg ved, at alt det haardkogte, som vi nu lever i, den jærnhaarde

kamp for eksistensen, alverdens ondskab sluppet løs i krige, den ene værre end den anden, idealernes fuldkomne fallitspil overfor magtens brutale egennytte — alt det var slet ikke hverdagens indhold saadan som nu. Fremtiden laa aaben for alle, krig var en usandsynlighed, og den djævelskhed, man kendte, var ikke organiseret og magtlegaliseret terror og tvang, men var indskrænket til den forbryderverden, som ansaas for unormal.

Verdenskrigen 1914—18 slog det store skel mellem før og nu. Og der skulde noget ganske særligt til for atter at knytte traadene tilbage til livet fra før. Vi, der voksede til under denne krigs mørke aar, maatte bryde med fortidens »blaaøjede idealer«. Vi blev realistisk saglige, og tidens oplevelser var saa stærke, at det ikke faldt os ind, at vi burde have en stærkere bund under vor saglighed end det iøjnefaldende, som vi selv saa i samtiden. Vi blev haardkogte og kaldte al idealisme for løgn. Det er der ogsaa noget om, og det var saamænd ikke nogen daarlig skole, vi gik igennem. Vi havde set med vore egne øjne, at menneskene ikke var saadan, som man drømte og sang om og idealiserede dem til at være. Menneskelivet laa i det onde, og i sig selv var det aabenbart ikke stort værd. Vi havde svært ved ikke at se det rigtige i, at mennesket var en dyreart, der levede efter jungleloven — blot intellektuelt bedre udrustet end de andre dyrearter. Dyr kan være godmodige, elskelige og smukke — men dyriske, om naturens drifter bryder frem i dem. Det kunde godt stemme med den krig, vi havde oplevet, at saadan var vi egentlig.

Nogle af os kom dog hurtigt ud af det syn paa sagen — — maaske takket være det barneminde, som jeg før talte om, men mangfoldige blev hængende i dette. De aller fleste af mellemkrigstidens slægt fik ikke genknyttet traaden tilbage til de folkelige værdier, men søgte i tiden og dens nye ideer at finde en ny tillid til menneskeligheden. Nogle troede, trods alt, paa, at idealerne skulde overleve ragnarok. Man flokkedes om folkeforbundet, som var en stor og ædel ide, men uden al magt og myndighed. Det hele faldt da ogsaa som et korthus. Man flokkedes om nye livssyn, især psykoanalysen, der syntes at give en reel og videnskabelig underbygget forklaring paa alle vore livsformer. Dens udgangspunkt var de seksuelle drifter, hvorudfra alt kunde forklares. At dette var en ny dyriskhed, saa man ikke. Ogsaa det brast, og med tomme hænder stod man tilbage. At gøre det seksuelle til selve vort livscentrum var atter at føre ind i den af dyreloven begrænsede eksistens. En skønne dag har drifterne udtjent deres værnepligt, og man dør, inden man er død.

Man flokkede sig om mange ideer ogsaa af internationalt tilsnit. Man skulde vandre i alle lande, synge hinandens sange og blive brødre (paa hvilket grundlag?), man skulde tale esperanto og være afholdsmand og medlemmer af »Bort med Tobakken«. Det var nemme maader at blive ædel paa — og den slags særheder spøger jo endnu i visse kredse.

Men alt det væsen brast, og en ny krig, vildere og frygteligere end nogensinde, brød ind over os.

Som helhed savnede vi det troens mod og syn, der kunde bringe os hele gennem denne krig. De sidste rester af tro og tillid til menneskeværd syntes dømt til undergang, og det er ikke sært, at vi er en af tvivl og frygt mærket slægt, og det er nødvendigt at se og erkende dette tilbunds for ret at komme til at forstaa, hvad det er, der tiltrænges fremfor alt andet i den aandelige genrejsning — hvis ellers man kan bruge det udtryk. Vi maa forstaa tilbunds, hvor langt nede vi er, hvordan vi lever paa tilfældigheder, tidens mange brydninger og ideer, tidens interesser fylder vor hverdag paa ret tilfældig maade, alt efter den enkeltes evne eller indstilling, medens det, vi overalt savner, er en fast og sikker tro paa vor menneskelighed og dens værdi.

Det er denne tro, det gælder at vinde igen. Men hvordan?

Der maa begyndes fra bunden af. I mange aar har kirken blot været i vort folk som en vanesag, en gammel arv, hvis indre aabenbarede kraft vi kun sjældent har mærket. Teologisk røre har der været nok af, men ud over meget snævre præstelige og kirkelige kredse er det aldrig naaet. Det var interne teologiske sager og ikke næstekærlig medleven i livets egen kamp.

Vort politiske liv blev en parodi paa folkestyre. Ikke fordi det ikke var demokratisk i sin forretningsgang, men det var ene og alene en materialistisk krig, der førtes for denne eller hin klasses økonomiske ideer. Hvad der eventuelt gik ud derover blev haanligt kaldt: usaglighed. Det saglige — som er tidens slagord — det er alt, hvad der er praktisk, nyttigt og gavnligt for det materielle liv. Hjemmet er en praktisk-økonomisk sandfundsordning, skolen er kundskab til brug i eksistenskampen, kirken kan tilnød komme med som hævder af en vis samfundsnyttig moral. Men at der er noget, der hedder kampen for livet, har man svært ved at fatte, for livet det er jo bare det, at man er til, eksisterer i 70—80 aar, og livets indhold det er jo de goder, som det økonomiske liv giver os, tilsat lidt erotik, og, naar det gaar højt — lidt interesse for kunst og videnskab.

Man havde og har vidt og bredt glemt, at det materielle livs trivsel kan man forbedre saa meget, man vil, men hvis ikke de mennesker, der skal leve det materielle liv og modtage dets goder, er bestemt af en aandelig magt og linje, saa formaar de aldeles ikke at beherske og virkeligt leve det materielle liv, men det bliver dette, der behersker dem og gør dem til slaver dér, hvor de selv tror at være herrer. Saadan ser nutidens puslespil ud!

Det er svært at forklare, hvad aandsliv er, fordi det synes at være en forglemt ting. I vore dage mener man vistnok, at aandsliv er de udslag, vore sjæleevner gir sig. Det er de individuelle talenter, hvormed dette eller hint frembringes, det drejer sig om. Det er hjernen, dens mekanik og vor optrænedes kundskabs resultater. Den, der arbejder med hjernen, kalder man ligeud for

»aandsarbejder«, medens den, der arbejder med hænderne, er kropsarbejder. Dette viser tendensen i tankegangen.

Det aandelige liv kan godt være i vore evners frembringelser, men det er aldeles ikke givet. Meget af det, der i vor tid kaldes kunst f. eks., er blot talentet til at kunne gøre dette eller hint paa en interessant og ikke før set maade. Men aandsliv er i folkelig forstand den kraft og magt, som ude fra skaber og omskaber et menneske og et folk. Gud skabte os af støv og jord og indblæste os sin aand. Det er den gamle folkelige tro, og efter den er krop og sjæl og de evner og kræfter, som »mulden« ejer, et materiale, som Gud kan bruge, men aanden den er hans. Dette syn paa mennesket gir en anden forstaaelse af, hvad aand er, end det jeg før nævnte. Aand er Guds virke i os, hans skabelse, hans vilje. Der er selvfølgelig ikke her tale om at blive »besat af en aand«, men der er ganske jævnt og ligetil tale om dette, at vi skal give frihed for den kærligheds aand, som Gud har givet os til at virke og skabe. At oplyse om, hvad denne kærlighedens aand indeholder, og hvad dens væsen er, er f. eks. den centrale opgave som højskolemandens arbejde. Altsaa — vore evner, kræfter og talenter skal være tjenende her — og dette ses ogsaa klart paa visse kunstnere eller aandens mænd og kvinder, at det er saaledes, det hænger sammen med dem.

Men — det er dette, som er vor tids store kamp: at genvinde eller hellere genvække tilliden og troen til livet, til Guds skabelse i os —, og det skal ske hos en slægt, der forlængst har tabt troen paa det menneskelige som andet og mere end en materiel eksistens.

Hvordan kan dette gøres?

Saa vidt jeg kan se, er der kun eet at gøre: at erkende ganske klart og ligetil, at vore evner og kræfter, vor klogskab og dyglighed, vor »kultur« o. s. v. ikke kan bygge vort liv op. Vi maa tilbage til eller ned i den tilstand, hvor vi helt og fuldt fatter, hvor haabløst vi staar i kampen mod døden og dens følger: alt det onde — det, der nedbryder vort liv. Den kamp, som er grundkampen i alt menneskeliv, evner vi ikke selv. Den kan kun klares — eller rettere udholdes — i den troens vished, at Gud skaber i os, har sin vilje med os, om blot vi vil tjene ham i de kærlighedens forhold, hvori han har givet os livets gave. I det syn og i den tro kan vi bruge alle evner og kræfter, naar blot vi ved, at den aand, vi ene kan være og leve i, er Guds aand aabenbaret i Jesus Kristus.

Her staar altsaa afgørelsen: Enten at blive staaende i overtroen paa vor egen viden, vore egne kundskabers sikkerhed, vor egen evnes begrænsning, — eller at gaa i tjeneste med alle evners fulde brug under den kærlighedens aand, som Gud indblæste i os, og som stadig er hans vilje med os, den kærlighed, som ikke er pjadder, sentimentalitet eller klog beregnende godhed fra vor side, men en magt, hvoraf vort liv fyldes og bestemmes.

Der er lang vej frem med den sag. Der er mange, som vier

deres liv til kampen for økonomisk genrejsning nu —, men den aandelige genrejsning ser det smaat ud med.

Det er dog der — i den aandelige kamp — at fremtiden afgøres. Uden klarhed over vort livs vilkaar nytter vore egne kloge indretninger lidet.

Saa er der det andet af tidens store spørgsmaal: den sydslesvigske sag —; men egentlig skulde der ikke være noget vanskeligt der, hvis det foregaaende er forstaaet. At den sag er livsvigtig for os alle, kan enhver se. Et Østprøjsen ved vor grænse er en dødsens fare, men endnu farligere indadtil er det for os, om vi bukker under for den folkelige selvopgivelse, som det vil være at kvittere Sydslesvig.

Den, der mener, at vi selv skaber vort liv og vor væren, maa selvfølgelig have meget svært ved at tro paa den opvaagnen til danskhed, som foregaaer dernede. Det er jo, takket være den økonomiske materialisme, som der leves paa vidt og bredt i vort land, en almindelig opfattelse, at det er penge og materielt velvære, der bestemmer et menneske, og derfor tror man, at det, der sker i Sydslesvig, blot er en spejden efter en bedre eksistens eller blot skræk for nye krige sammen med Tyskland. Altsaa det hele er konjunktur. Det ejendommelige er blot, at de folk herhjemme, der skarpest hævder, at mennesket bestemmes af det materielle, og som derfor ogsaa mener, at sydslesvigerne gør det, de vil netop af denne grund *ikke* have med dem at gøre. Hvad forlanger de saa? De forlanger aabenbart, at sydslesvigerne skal bevise en aandelig vaagen danskhed uden mindste islag af materialisme. Det er adskilligt mere, end disse folk forlanger af deres egne vælgere herhjemme!

Det skulde jo være mærkeligt, om ikke der i Sydslesvig, som andre steder, findes mange konjunkturbestemte —, men dette kan umuligt forklare det mægtige opvæld af danskhed i skole og kirke, som skød frem i frihedsaaaret og som stadig blomstrer — eller de ofre og den risiko hvormed denne danskhed kæmpes frem. Alt dernede er i sin vorden, ret usammenhængende, men primitivt og stærkt.

Med forstanden alene kan den sag ikke forstaaes, for det, der sker, er egentlig ud over det forstaaelige. Vi kan ikke forstaa den sag helt, om ikke vi tør tro, at det sydslesvigske folk gennem Guds skabelse og vilje hører vort folk til. Sæt nu, at det er Gud, der er blevet træt af vores og sydslesvigernes ulydighed mod hans skabelses mening, sæt at det er ham, der nu vil, at vort folk til hans tjeneste atter skal blive helt, for at baade vort og sydslesvigernes folkelige liv endelig kan komme til at virke efter hans vilje? Ja, hvorfor ikke tænke saadan? Tør vi da ikke tro, at Gud skaber og virker den dag i dag — eller tør vi kun se vort eget begrænsede og tidsbestemte syn paa sagen?

Det er ganske uhyggeligt, at der her tillands er folk, der siges at staa paa den folkelige selvbestemmelses grund — og saa nægter

de dog at gaa med til en folkeafstemning i Sydslesvig —, end ikke et haab om en saadan ad aare vil man give sydslesvigerne. Disse triste, saakaldte radikale, folk maa være nogle meget lidet troende mennesker —, og hvilken sum af umenneskelighed ligger der ikke i de talemaader, hvormed de »gaar ind for« Sydslesvig, medens de samtidig i handling nægter dem den frie mulighed for at genvinde deres fulde tilhørsforhold til Danmark. Disse folk har nu paa tydelig maade bevist deres totale ufolkelighed.

Det er en haard kamp, vi staar i herhjemme. Dels at genvække troen og tilliden til mennesket, dels at vække troen paa den folkelige sag i Sydslesvig. Midt i en verden, hvor nu efter krigen uret og vold fortsætter sin gang som hidtil, maa vi fore kampen for ret og sandhed under vort folkelige syn. Det er en kampens tid, vi lever i —, men kampen er ogsaa livets sande vilkaar.

Sune Andresen.

Uden for husmandsstedet.

Der er næppe nogen tvivl om, at det europæiske menneske i dag staar foran en aandsrevolution af samme omfang som den, der i det sekstende aarhundrede skabte et helt nyt Europa.

Maaske vilkaarene nu er haardere end dengang. Vi er jo i den paradoxale stilling, at saavel vor magt over tingene som vor afmagt over for dem er vokset til et maksimum.

Men selve fornemmelsen ved det, der sker, er den samme.

Det var med en følelse af hjælpeløshed, at middelaldermennesket gik over tærskelen fra sin tids lune mørke til den ny tids kolde lys. Det grundlag, han havde levet sit liv paa, veg bort under ham. Hvor han saa hen, saa han alle et tidehvervs dystre kendetegn. Udtrykker man det fint, siger man, at det var hans livsfølelse, der undergik en ændring. Helt enkelt og ligetil: han kunde ikke finde ud af, hvad der var meningen med det hele.

Det er det samme nu. Grunden skrider under det europæiske menneske. Fyldt med afsky og rædsel forlader han den verden, der hidtil har været hans, og som han ikke kan tænke sig at vende tilbage til.

Men den ny tids konturer er endnu for vage til, at han kan tyde billedet. Endnu mangler han fremtid, og uden fremtid er han hjælpeløs. Han læser avisoverskrifterne, mindes rædselskrigen og læser overskrifterne igen for at se, om det da ikke skulde være løgn.

Men det er ikke løgn.

Nuvel, men alt det er vel blot politik?

Ja, det er politik. Men bagved raser en gigantisk ideernes kamp: Europa i støbeskeen igen. En ny livsfølelse — men hvilken?

Denne fortvivlelse vokser verdens ungdom op i. Her skal den finde vej, her skal den finde mening og retning i tilværelsen.

Den unge er i dag som et barn mellem lutter gale. Han spørger om vejen hjem, og fra daarskabens hus svarer man ham, men svarene, han faar, er ikke svar, kun kilder til ny forvirring.

Ikke sært at det glipper, at vejen bliver borte i mørket. Og ingen undgaar den store hvirvel. Man kan være fjernere eller nærmere urocentret, men med kommer man, enten man saa er fra London eller fra Pjedsted.

Det vil sige — man kan naturligvis blive paa sit husmands-

sted og lukke sig inde i en tilværelse, hvor flæskepriser og fagforeningstariffer er det centrale, og hvor det eneste aandsliv er det, der eventuelt stiger op fra bajeren, naar kapslen ryger af. Man kan lade være at spørge, man kan laase døren af ud til vanviddets verden. Saa undgaar man suset fra hexedansen og kan leve stille og fredeligt som velkonserveret lig.

Men foretrækker man ikke den udvej, er der ikke andet for: man maa til at søge og vælge.

Og dansk ungdom staar da i dag over for en vrimmel af tanker og ideer og retninger i tiden. Hvor gaar vejen?

Der er ikke mange muligheder. Den første, der melder sig, er vel den at prøve paa at finde en mening for sit liv i en eller anden politisk ide, og her er der nok, der har fangarmene ude.

Det vanskelige er imidlertid, at intet af de bestaaende partier i øjeblikket formaar at smelte sammen til en højere enhed det had til diktaturet og den foragt for demokratiet, som blev krigens vigtigste resultat. Formelt har kommunismen her de bedste kort paa haanden, men — kommunisme er internationalisme, og internationalismen er et af Fandens mesterstykker.

Man kan som dansk saa udmærket være med til at lave strejker og gøre vrøvl og stille krav i det uendelige. Er man barn af materialismen, maa man nødvendigvis handle ud fra den tro, at bedre levevilkaar betyder bedre livslykke. Det er slet ikke her, tampen brænder.

Men man kan som dansk ikke være med i forsøget paa at dreje dansk historie ind i internationalismens gade uden at fortabe sin ret til at være dansk. Det er den synd mod folkeanden, for hvilken der ikke findes tilgivelse.

Derfor burde hint famøse parti naturligtvis have været opløst for længe siden.

Forresten er det alle vi farisæere ubegribeligt, at man herhjemme endnu ikke har forstaaet, at den bør ikke have frihed til at leve, som fornægter selve frihedens ide.

Men altsaa: den unge vil under jagten paa et livsgrundlag uvægerligt blive udsat for politiske friere. Det er næppe heller de færreste — eller ringeste — der saa sjokker op i de politiske baase. Og er man først dær, befinder man sig egentlig ganske godt. Her er jo dog en viss varme og tryghed og en viss form for fællesskab.

Spørgsmaalet er saa, om det er nok. For naturligtvis kan man fylde sin tilværelse dermed, men sæt nu, det er fyldt uden næring?

Det er netop det, det er. Man finder ikke et virkeligt livsgrundlag ved at give sig til at tro paa liberalisme eller socialdemokratisme. Politiske anskuelser er altid mere eller mindre tidsbestemte, og et livsgrundlag, der skal du noget, maa nødvendigvis være evighedsbestemt.

Spørg ikke, hvoraf man kan vide det. Her er tale om en historisk virkelighed, der i løbet af de sidste fem hundrede aar

har bevist sig selv. Det er selve den dyre erfaring, den moderne tid gav menneskeheden. Det europæiske menneske troede, det kunde leve for sig selv og af sig selv, leve i nuet, i tiden alene, uden at være ansvarlig over for noget, der er mere end menneskeligt og altsaa af evighed.

Vort tidehverv runder sig om denne livsholdnings forlis.

Det, der i dag smuldrer hen, er jo netop menneskets tro paa sig selv — og det, der dukker op, hvad er det andet end en vaagende erkendelse af, at der er det til, som rækker ud over tiden, og som tanken ikke kan fatte.

Vore søgende unge maa altsaa se i en anden retning. Han maa melde sig ind — det skal ikke forstås efter bogstaven — i en eller anden upolitisk ungdomsforening.

Og naar nu mulighederne i det følgende ridses op, vil mange nok finde fremgangsmaaden for brutal og for skematisk. Man vil med nogen ret kunne indvende, at saa enkelt og ligetil er det ikke. Det er ikke lovligt saadan at anskue verden fra toppen af et regnebogssystem. Men indvendingen har kun teoretisk interesse. Reelt deler vi altid som Paars vore folk i visse klasser.

Den unge har da for sig følgende muligheder: han kan blive missionsmand, grundtvigianer, pinsemand eller aldrig-mere-krigmand (subsidiært retsstatsmand).

Og det er altsammen lige elendigt.

Hvad nu pinsebevægelse og pacifistbevægelse og retsstatsbevægelse angaar, saa gælder det, at de hver især bærer alt sektvæsens ubdragelige kendetegn: det selvvalgte martyrium. Og ganske vist kan martyrer være gode nok til deres brug, og ethvert folk maa have raad til nogle enkelte stykker. Men har de selv valgt sig vejen, er de ikke til at være i stue med. De er blevet til fjerne roterende stjernetaaer, der kan være interessante nok, men aldeles ufattelige for almindelige dødelige. Hvilket simpelthen skyldes, at Vorherre nok er den eneste, der har martyrglorier paa lager — og dem uddeler han næppe for en eller anden tilfældig religiøs anskuelse som f. ex. troen paa retsstaten.

Men undgaar man at strande i et af disse automatcafe-systemer, er der ingen anden udvej: man maa melde sig ind i Indremission eller blive grundtvigianer.

Og det kan ikke siges stærkt nok: saa helst missionen. Vi kan nemlig ikke komme uden om, at da under besættelsen alt og alle prøvedes herhjemme, da var det gadehjørneunge og materialistiske arbejdere og — medlemmer af Indremission, der var med, hvor det kostede. De var med paa trods af, at de aldrig havde hørt eet ord om danskhed og folkelighed.

Nu bagefter kan man jo saa nok sidde i idealistisk bedreviden og fundere over, at deres motiver til at gaa med egentlig ikke var de rigtige, og at grundlaget burde have været et ganske andet. De gjorde dog det, der skulde gøres.

De grundtvigske ungdomsforeningsunge?

De traskede til møde i tyve graders kulde for at høre folkelige foredrag og synge fædrelandssange efter højskolesangbogen. Javel, ogsaa det var nødvendigt. Men det var ikke nok.

Og her vil det spørgsmaal maaske melde sig: hvordan kan en højskolemand saadan slaa en streg over grundtvigianismen?

Svaret er ligetil. Det kan han gøre, fordi grundtvigianismen er og bliver en »isme« og som saadan maaske mere dræbende end de fleste andre. Som før sagt er det, det drejer sig om, at naa ind til et livsgrundlag, der har evighedsværdi, og ikke at slaa sig til taals med en eller anden »isme«, en eller anden retning i tiden.

Men saa kommer vi da ikke uden om Grundtvig? Nej, det er sandt. Saa kommer vi ikke uden om Grundtvig. Han kan som ingen anden lede danske mennesker ind til, hvad der rækker ud over tiden, dvs. ind til den folkelighed og den kristne tro, som bestaar gennem alle tidsskifter — netop fordi den faar sin mening og sit indhold i et evighedslys. Det er imidlertid værre end døden, hvis vi desaaarsag gaar hen og laver ide eller retning eller en slags folkelig og kristelig teologi paa ham. Saa bliver resultatet blot, at vi tilsidst hverken kan se folk eller Gud for bare Grundtvig. Han er ikke nogen Messias, men vel en Johannes Døber. Han kan blive et stadium paa livets vej, men aldrig et maal i sig selv. Hans plads er vejviserens, men han viser ikke vej ind til noget særligt grundtvigsk.

For Grundtvig var nemlig ikke grundtvigianer.

Det er imidlertid for tidligt her at drage et lettelsens suk over, at vi jo saa alligevel slap uden om missionen, og at det hele saa blot er en mere indviklet maade at sige alt det gammelkendte paa. Det er nemlig aldeles ligegyldigt, hvordan man finder paa at udtrykke sig. Sandheden bagved ordene forbliver dog lige frygtelig — at vejen, det søgende menneske maa gaa, er den tungeste af alle: nederlagets vej. Og den gamles tale om nederlagets nødvendighed skulde egentlig nok kunne sprænge al grundtvigiansk hyggefølelse i stumper og stykker. Han havde jo selv adskillige gange i sit liv erfaret, at der altid maa et ragnarok til, før det nye land kan løfte sig:

Du jordklimp, du synder,
hvad tænker du paa?
Hvad kødet begynder,
maa aanden forsmaa.

Dette er nok Grundtvig, der taler om Grundtvig. Men det er mere endnu. Det er en tale om selve menneskets nederlag som menneske, ja, en tale om hele vor tids fallit, den tid, der ved at sætte lighedstegn mellem Gud og menneske bortamputerede alle muligheder for evigheds erkendelse. Hvad kødet begynder, det forsmaar aanden. Ingen paaskemorgen uden en langfredag.

Nederlagets Vej . . .

Men den kan man ikke selv opsøge og skal ikke heller. Det er

den eneste vej. Men alting maa forløbe efter naturens orden. Der er absolut heller ikke grund til kunstigt at fremtvinge noget. Nederlaget melder sig uvægerligt for enhver ung, forsaavidt han i det hele taget lever og ikke blot nøjes med at være til.

Ungdom er at ville selv, at spænde alle kræfter og evner til bristepunktet i et gigantisk forsøg paa at løfte kloden. Men forsøget er dømt til at mislykkes, og hvis alt gaar, som det skal, munder det ud i erkendelsen af menneskets almagt som menneske.

Og først i nederlaget griber Gud ind.

Der er med andre ord her tale om et nederlag, der bygger op, og som i sig har kimen til et nyt liv. Men det kan ikke siges stærkt nok, at der ogsaa findes nederlag, der opløser.

Sagen er, at man jo meget vel kan spille fallit uden at erkende, at aarsagen er egen magtesløshed og egen begrænsning. Bevares vel, man indrømmer, for det er man nødt til, at »kødet« ikke naaede de resultater, man egentlig havde ventet sig, men, siger man, det skyldes nu ikke, at aanden just har forsmået noget.

Og saa vælter man nederlagets tunge byrde fra sig ved at placere ansvaret, skylden, uden for sig selv — paa ydre kaar, sociale forhold, omgivelserne, tiden og tidsaanden, eller hvad man nu kan hitte paa i sin mageløse opfindsomhed.

Som menneske, saaledes folk.

Vi er enige om, at det for øjeblikket staar sløjt til med gamle Danmark, og mon vi da ikke bør spørge os selv, om det ikke er, fordi vi er inde i det nederlag, der opløser?

Danmarks fremtid smuldrer, og vi lader den smuldre, fordi vi ikke forstaar, at skylden ligger hos folket selv. Vi vælter byrden fra os og peger anklagende paa vanskelige ydre forhold, retter maaske endog blikket fjendtligt mod bestemte befolkningsklasser eller -grupper.

Men den gaar ikke. Det danske folk famler i mørket for at finde noget at bygge en tilværelse op paa, tænker paa løfterne fra hin gyldne 5. majdag — og kan ikke begribe, at den græsselige 6.-maj-stemning, der fulgte paa, og som behersker os endnu, blot er den logiske konsekvens af, at saaret fra 9. april ikke er lægt.

For det er ikke lægt, og det bliver ikke lægt, saa længe den unge af i dag skyder besættelsen og det, der fulgte efter, fra sig med et: »Det er ikke vor skyld. Vi er uansvarlige.«

Der findes ikke det danske menneske, der med sandhed kan staa op og sige, at han ikke har lod og del i nederlaget.

Den 9. april 1940 er ikke en tilfældig dato, revet af kalenderen og nu borte med blæsten. Vi er ikke færdige med den endnu. Det vilde vi have været, hvis den kun betegnedes en mere eller mindre forsmædelig militær ydmygelse.

Men saadan er det jo ikke.

Naar den dag staa saa uudsletteligt brændt ind i vor erindring, skyldes det, at den i virkeligheden var et øjeblikkeligt ydre udtryk for et varigt indre sammenbrud. Selve begivenheden skulde og maatte komme, det kunde kun blive et spørgsmaal om tid.

For hvad var den vel andet end en synliggørelse af mellemkrigstiden og hvad dens var? Mellemkrigstiden med dens mangel paa livsmening, med dens mangel paa danskhed og mangel paa folkelighed.

Løbet var kørt. Tidens fylde var inde. Det danske menneske skulde altsaa igen engang belæres om, hvad det vil sige at være menneske, og hvad det vil sige at være dansk.

Og saa kom prøvelsens aar, uendeligt lange dage og nætter, hvor vi blev tvunget til at overveje, hvad det mon egentlig er, der opretholder det danske folk, hvor det blev det stadigt borende spørgsmaal, hvad vi har at sætte vor fortrosthed til.

Den, der blev nationalt vakt, svarede: Folkets selvstændighedsvilje. Se kun, her i vor historiske opslagsbog staa at læse, at naar det rigtigt kniber, da vaagner vort folk til daad.

Men den, der blev folkeligt vaagen, sagde: Det er løgn. Folkets selvstændighedsvilje er en nødvendig ting, men er ikke nok. Tro ikke, at der i os bor en eller anden mystisk indre kraft, der ordner paragrafferne, naar det for alvor gælder. Vi har kun eet eneste at holde os til, og det er, at Gud har en mening med det danske folk.

Den folkeligt vaagne fik ret og har ret. Vi ejer ikke stærke og skjulte kræfter, der automatisk faar os til at rejse os efter hvert knusende slag — saadan som vor barndoms legetøjsklovner med bly i enden. Det nederlag, vi led, skyldtes vor magtesløshed som folk, og naar vi reddedes, var det ikke, fordi denne magtesløshed pludselig holdt op. Det skete kun, fordi Gud ikke tabte Danmark ud af sin haand.

Saadan begav det sig, at vi kom til at opleve 29. august.

Bevares, man kan med lethed opridse en rent menneskelig baggrund, og det vil modsat være overmaade vanskeligt at levere et afgørende sagførerindlæg for, at det virkelig var Vorherre selv, der greb ind. Men der sidder rundt om i vort land adskillige, der oplevede det som en erfarings-sag, og dem kan man næppe komme uden om.

Hvad nu det er for mirakelvrøvl?

Saamænd. Gennem den radikale fornufts briller ser man ironisk nok aldrig andet end et spejlbillede af sin egen mere eller mindre fyldte hjernehulhed. Ethvert ordentligt mirakel — f. ex. som Det ny testaments under eller vore dages vækkelse i Sydslesvig — har jo eventyrets hvide pind i munden og er usynligt for enhver, der ikke veed bedre. Men det er just det fine ved det.

I sandhed, den 29. august var et mirakel og betød en aldeles ubegribelig frelse for os.

Spørgsmaalet er da, om vi vil erkende dette, eller om vi vil

leve videre i taabelig tro paa egen naar-det-kommer-til-stykket-fortræffelighed? Det er nemlig det, der afgør, om vort nederlag skal blive opbyggende eller opløsende.

Den 5. maj er omme, dens gyldne drømme søndrede. Men mindet om dem flimrer stadigt i sindet. Vi kan ikke glemme synet, vi saa. Vi kan ikke slippe det, selv om det nu er dagen derpaa. For det er det. Det er den 6. maj. Bange og spørgende staar vi ved korsvejen og ser frem i mørket: er der en fremtid for os?

Og svaret kommer til os: jo, der er en fremtid, en fremtid for det danske menneske, en fremtid for det danske folk.

Men vejen er tung og stenet. Der er ingen, vi nødigere vil vandre. Nederlagets vej . . .

Vi maa gaa den. Vi maa gaa ind i det nederlag, der opbygger. Vi maa fastholde os selv i erfaringen om, at al skyld ligger i vort eget arme hjerte. Saa bittert er vilkaaret.

Men hellere træl under den byrde end ejer af et radikalt husmandssted.

Arne Winther Johannsen.

Odins ridt.

(En mytologisk erindringsforskydning.)

Odin red sig engang en tur paa Slejpnir. Det var ikke, fordi han havde ærinde nogen steder, det var blot en morskabstur — ud i det blaa. Det gik lystigt over bjerg og dale, over hav og gennem luft, Odin blev eet med sin hest og berusede sig i farten. Han blev grebet af en overstadig lystighed, af øjeblikkets overmod, af en svimmel fryd ved at være herre over det ridt, han selv havde startet.

Odin er et udtryk for menneskeaaend, og det kan ske og sker jævnligt, at vi beruser os i vor egen aands resultater. Eller ved aandrig flugt hen over alle bjerge forglemmer vi baade vejen og maalet. Vi lader vort lys skinne og spejler os i vor egen genialitet i en art barnlig selvspejling — ganske som Odin her. Vor »straalende« kulturgang gennem verdenshistorien synes os et fantastisk ridt, indtil vi en skønne dag opdager, at selve ridtet er blevet livets »mening«, vi har mistet magten over den bevægelse, vi selv begyndte, og vildere og vildere gaar det — ud i det blaa.

Odin for afsted paa Slejpnir, indtil han end ikke sansede længere, hvor han var, — og derfor for han ind i jætteland. Der stod en jætte udenfor sin gaard, og idet Odin for forbi ham, raaber han overmodigt: Hej, søvnetryne, har du mon før set mage til hest.« Det lod jætten sig ikke sige to gange. Han sprang paa sin hest Guldmanke og forfulgte Odin. Og nu kneb det. Odins ridt forvandlede sig fra en lystig laden staa til, til et rasende og maalbevidst ridt for livet hjemad mod Asgaard. Guderne saa ham komme og lukkede porten op, og ind for Odin — med jætten lige i hælene. For saadan er jætterne, at naar de først er kommet i skred, kan ingen magt standse dem, de farer blindt frem.

Gode raad var nu dyre blandt aserne, for Tor var ikke hjemme, han var østerpaa for at slaa trolde ihjel, hans yndlingslidsfordriv.

Hvad nu — bette dansker —? Her stod jætten midt i Asgaard. Selv var han godt klar over, at han var kommet ind paa en lidt lumpen og overraskende maade — næsten som om han havde ligget i lasten af et kulskeb og var blevet smuglet ind, mens mandskabet paa Trekroner havde orlov. Det var klogest at være venskabelig, og han udstødte straks et »Oprob« om sine venskabelige

hensigter. Det var ganske ufrivilligt, at han var kommet, han var faktisk blevet tvunget af omstændighederne osv.

Aserne var i vildrede. Det var en forbigående situation. Nu gik alting netop saa godt. Hvilke sejre paa aandslivets, idealismens og det sociale livs omraade var ikke blevet vundet i mellemkrigs-tiden. Menneskeaaend havde netop boltret sig saa dejligt uden tanke for andet end at nyde sin egen selvskabte frihed. Odins ridt var jo netop et udtryk derfor. Og saa braser denne jætte ind midt i andegaarden! Vi havde jo nok hørt, at det rumlede derude i Udgaard, — men her var vi jo sikrede. P. Munch havde selv sagt det, — og aserne erindrede ogsaa nu, at der var underskrevet en ikke-angrebspagt, — men, ret beset, dette her var vel egentlig heller ikke noget angreb! Jætten sagde, at det bare var en tilfældig nødvendighed, og hvorfor ikke tro mere paa ham end paa de blege folk, der nu stod rundt omkring med bange anelser.

Saa dannede man en samlingsregering. Loke, der før tilhørte Dansk Samling, gik over til de radikale. »Lad os tage imod jætten som gæst«, foreslog han, og det blev vedtaget.

Jætten blev indkvarteret paa bedste maade, og tænk, han opførte sig skam pænt. Mange blev ligefrem saa rørt derover. Han var aabenbart langt bedre end sit rygte. Han havde levemaade. Jætterne kalder det disciplin, — men det var en abekultur, som aserne ikke kendte til, desværre. De troede, anført af minister Loke, at det var guld alt det, der glimrede.

»Det klogeste er at beværte ham godt og gaa ind paa hans luner«, hviskede minister Loke til sine samlingsfæller.

Men helt smaat var det ikke, hvad jætten satte tillivs og bredte sig over, og det blev værre og værre. Han satte sig i selveste Valhal — og uhyggen begyndte at brede sig. Han aad alt det flæsk og smør og alle de æg, som før gik til England. Og hvor blev øllet af? Ja, jætten havde aabenbart faaet for meget deraf, for efterhaanden blev det klart, at han paa en nærgaaende maade begyndte at føle sig hjemme. En gæst kræver ikke ind, men det begyndte han nu med, og det hjalp slet ikke, at man stædigt blev ved med gæstebænvnelsen. Omsider blev det svært at holde gode miner. Jætten forlangte baade Freja og Sif til koner, og selve Valhal vilde han have med hjem til Udgaard.

Nu gik der i al hemmelighed bud efter Tor, uden at minister Loke dog sympatiserede med tanken. Det varede en rum tid, inden han viste sig, men endelig den 29. august eller deromkring traadte han ind i hallen, hvor jætten sad og ravede ved øllet. Man lagde mærke til, at Tor var draget østerud, men han kom hjem fra vest.

Jætten blev rød. »Jeg er indbudt som gæst,« raabte han, »als gast-gewiss-genau-præcis!« »Er det sandt,« spurgte Tor. »Tja-a, det er desto-meget-værre sandt nok,« mumledes der. »Slippe skal du dog ikke,« sagde Tor, — og han udfordrede jætten til tvekamp dagen derpaa. De maatte hver tage sin hjælper med.

Jætten havde lavet sig en vældig krigsmaskine, en betonkæmpe, der var 9 mile bred over brystet, men der var det typiske ved den jættemaskine, at den var blevet alt for kolossal, den kunde kun bevæge armene lige op og ned, og saa haabede jætten, at Tor skulde være dum nok til at rende lige ind under de arme — lige imod »festung Hanstholm«. En ting havde jætten glemt, nemlig at give sin betonkæmpe et hjerte, en egen indre drivkraft, men saa hittede han paa, at sætte et hoppeherte ind i den, og det var lige nok til, at den dog havde noget animalsk ved sig. Det hjerte kunde nok iværksætte en vis naturlig mekanik og holde et vist liv i kadaveret, men ved uforudsete ting gik der klababbelse i det.

Jætten stillede sig op ved siden af betonmaskinen med sit vaaben, en slibesten, i haanden.

Tors hjælper var Tjalfe. Han havde haft mægtig travlt i tiden forud. Han lavede en mængde skarnsstreger, først i Aalborg og siden alle vegne. I den tids sprog kaldte man de narrestreger for sabotage. Han havde hældt sukker i den beton, kæmpen var lavet af, han havde væltet en hel del futtog og lagt knaldperler under nogle fabrikker. Jætten hævdede, at det var betydningsløst alt sammen, men han bestemte dog, at Tjalfe skulde skydes, hvis han blev fanget.

Tjalfe var i glimrende humør, da han pludselig sprang frem mod jætten og raabte: »Pas paa, Tor er paa vej, han kommer op gennem jorden.« »Uha,« raabte jætten og skød sit skjold under sig, men i det samme kom Tor gennem luften. Det hørtes ved nattetid som en fin syngende tone under himlen, men det var ikke noget almindeligt fugletræk, og ejheller blot nordlys der glintede, for det var Tor, der slyngede sin hammer mod jætten. Hammeren og jættens slibesten mødtes i luften med brag og torden. Slibestenen splintredes, og en splint for i panden paa Tor, saa han faldt, men hammeren slog jætten paa planeten, saa han faldt død om.

Tjalfe havde let spil med betonkæmpen, hans sukker-rafinerede fundament blev let saboteret, saa han faldt med brag. Endnu ligger stumperne af hans betonkrop spredt rundt ogsaa ved vore kyster og brohoveder.

Desværre gik det, som det maatte gaa. Tor var faldet, og saa uheldigt gik det, at han fik jættens ene ben over sin hals. Der laa han og var ved at kvæles, og han ligger der endnu og gisper efter vejret. Det kalder man med et indviklet moderne ord for efterkrigstidskrise.

Myten fortæller videre, at ingen af aserne kunde løfte jättebenet og befri Tor, og det ser jo ud til, at det er rigtigt. Men saa kom Tors lille søn Magne, som kun var 3 dage gammel, løbende, og med sin lillefinger løftede han som ingen ting jättebenet væk og befriede sin fader.

Det kan gærne være, at det ogsaa er rigtigt nok, at den eneste vej ud af vor egen jættekriser er den, at hjælpen dertil skal hentes fra det barnesind, der har troens handlingsmod. Det synes saa ganske aabenbart, at alle de store og kloge folk ganske savner baade evne og mod til at løfte den byrde, der er ved at kvæle os alle.

S. A.

Haandarbejdsskolen.

Den haandarbejdsskole, vi begyndte i sommer, fik en god start, men selvfølgelig maatte den i nogen grad bære begynderpræg og forsøgspræg. Vi kan kun sige, at vi med denne start fik mod og tro til, at der her er et stort og vigtigt omraade at tage fat paa.

Lad os se lidt paa, hvad det drejer sig om.

De maskinelle og tekniske fremskridt, som de sidste 70—80 aar næsten fuldstændigt har omvæltet vor ydre verden og vore daglige vilkaar, har ført mange uheldige ting med sig. Det blev muligt at fremstille møbler og alle brugs- og pyntegenstande i serie og massefabrikation. Dermed blev det de økonomiske hensyn alene, altsaa de forretningsmæssige hensyn, der kom til at bestemme tingenes kvalitet og udseende, det kunstneriske og smagsmæssige saa man bort fra —, eller man efterlignede blot i billig masseudførelse ældre tiders stil. Dertil kom i den helt moderne tid de mange nye materialer, der gjorde det muligt at fremstille huse, møbler o. s. v. i en hvilken som helst form og facon. Der er næppe grænse for, hvordan moderne materialer kan vrides, vendes og anbringes vanvittigt.

Funktionalismen førte dog en vis form og holdning og stil med sig, en saglig enkelhed, en hensyntagen til materialevirkning og praktik, som var i høj grad tiltrængt, og som baade var rensende og sund —, og maaske er funktionalismen en af de bedste ting, den moderne kultur har ført med sig.

Men udadtil blandt os alle sammen har dog masseproduktions tidsalder været skæbnesvanger, idet den naturlige sans for form, farve, stil, smag — og især kvalitet i arbejdet — er blevet forringet meget.

Den moderne massefrembringelse er som oftest daarligt haandværk. Tingene er blot bestemt som salgsvare, og ingen drømmer om, at der ogsaa skulde være holdbarhed og skønhed. I gamle dage lavede landsbyhaandværkerne møbler, der havde kvalitet, de kunde holde fra slægt til slægt — ogsaa smagsmæssigt —, saaledes at de har hæderspladsen endnu i vore stuer. De unge, der gifter sig nu, er ofte ilde stillet, fordi de møbler, de køber, i løbet af en halv snes aar er ganske afrakkede og dingleverne

og deres fabriksmæssige stilhed gør dem hæslige. Hele stadsen er sat sammen af krydsfiner og fiskelin og frimærkepapir.

Det samme gælder tekstilerne. Det kan se flot ud, men stoffet er daarligt tilvirket, vævningen og farverne smagløse og uægte. Tænk paa de gamle dynevaar, hvor gedigne de er i arbejdet, og hvor skønne i farver og materiale. Der er stor rift om dem nu, for her er virkelig kvalitet baade i farve og materiale. Og saadan er det paa alle omraader. Ganske vist laves der mange gode ting i vore dage — men de ting naar aldrig ud til folk i almindelighed — der er det massevarerne, der dominerer, desværre.

Med den kvindelige haandarbejds-kunst er det ogsaa galt fat —, og det er dog væsentligt den, der skulde sætte prikken over i'et i vore stuer, give skønhed og hygge og personligt præg. Men det er mildest talt forfærdende, hvor usikker den kvindelige del af menneskeheden er blevet med hensyn til reel sans for disse tings skønhedsværdi. Samtidig med at kvinden paa dragtens omraade viser en god sans for det praktiske og ogsaa tildels det klædelige, er hun aabenbart temmelig ude at svømme, naar det drejer sig om haandarbejdet. Tænk — hun lader sig lede af enhver ekspeditrice, der paastaar, at dette eller hint er moderne —, medens enhver dog véd, at denne »kulturvejledning« er lig nul. Det eneste formaal er dog blot at faa varen solgt, hvadenten den er grim eller køn.

Der trænges til personlig udvikling, selvstændig smag, saa man ikke lader sig bedaare af de flot udseende liduser, som baade er daarligt udført og ganske uden smag.

Det gælder paa haandarbejdets omraade at faa vejledning i stoffernes rette anvendelse, saa puden og sofaen klæder hinanden. Det gælder især: at vække sansen for mønstrene og deres anvendelse, at faa evne til selv at udarbejde broderiet, at bruge de forskellige syninger paa de rigtige stoffer og paa de rigtige steder. Det gælder i høj grad at udvikle sansen for form og farve, især det sidste. I gamle dage anvendtes plantefarver samt enkelte andre farver til farvning af garn og stof, altsaa naturlige og i sig selv smukke farver. Man havde kun et ret ringe antal farver at vælge imellem, og derfor stod man ikke i saa høj grad i fare for at lave unaturlige, kunstige og grelle sammensætninger. Men den moderne kemi har nu frembragt et utal af metalfarver og andre farver ad »kunstig« vej, og forvirringen er ved ukritisk brug blevet stor.

Det drejer sig her om at vende tilbage til brugen af de gamle enkle farvetoner for derved at faa en sikker sans for farvernes anvendelse og forhold til hinanden. Først derefter kan man begynde at eksperimentere videre.

Der er nok at gøre her, og det var ikke for meget, om vore piger, inden de stifter hjem, ofrede nogle maaneder af deres tid paa at udvikle sansen ogsaa for hjemmets ydre skønhed. Det er livsglæde i ægte forstand, vi trænger til, især i disse mørke tider,

og der er rige kilder til glæde i at øve sansen for at gøre vore hjem smukke og hyggelige i dette ords alvorligste betydning. Det er ikke nok at være en ferm husmoder, der kender grydernes kunst. En kvinde skal være hjemmets skaber — ogsaa i denne skønne forstand.

Det er med dette formaal, vi arbejder med haandarbejdsskolen, og vi haaber paa, at vi til næste sommer kan fortsætte den gode begyndelse.

HUSK — — at elevmodet afholdes lørdag den 3. og søndag den 4. juli 1948.

Aarsskriftet udsendes i aar paa opkrævning. Den tidligere metode med indlagt giroblanket har vist sig ubrugelig — desværre, fordi saa mange af jer glemmer at sende pengene. Den dyre porto ved opkrævningen samt stigende priser paa trykkeriet gør det nødvendigt at sætte prisen op til 4 kr. i aar. Skulde der imod al sandsynlighed blive penge tilovers, vil de blive brugt enten til bøger til biblioteket eller til støtte for sydslesvigske elever.

Grundet paa papirmangelen er aarsskriftet ikke saa omfangsrigt i aar. Vi haaber, det er lige velkomment endda.

INDHOLD

<i>S. A.</i> : Aaret, der svandt	3
<i>Sune Andresen</i> : Aktuelle betragtninger	10
<i>Winther Johansen</i> : Uden for husmandsstedet	16
<i>Sune Andresen</i> : Odins ridt	23
Haandarbejdsskolen	27
Aarets billeder.	

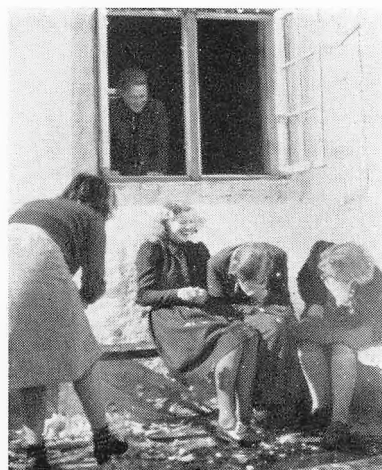
Aarets Billeder

Ingebjørg.

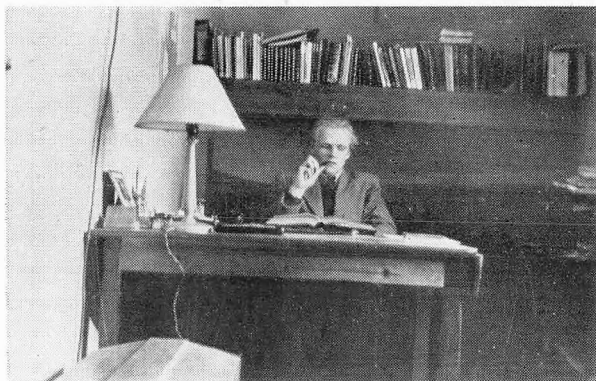
Dyrholm på kassen.

Snefald.

Hvil.

Knud.

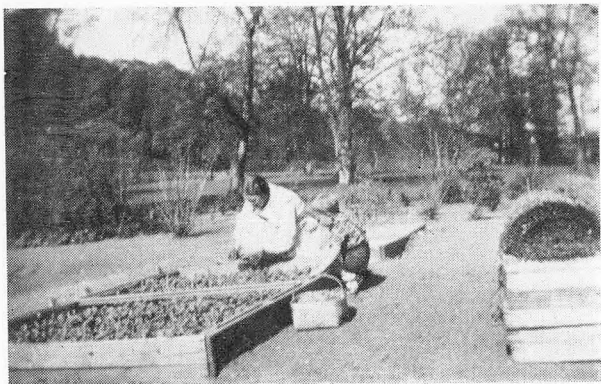
»Filosofi«.

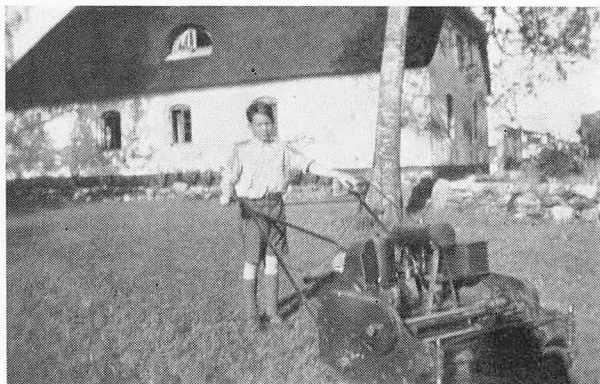
Nye hus.

Foredrag.

I drivbænkene.

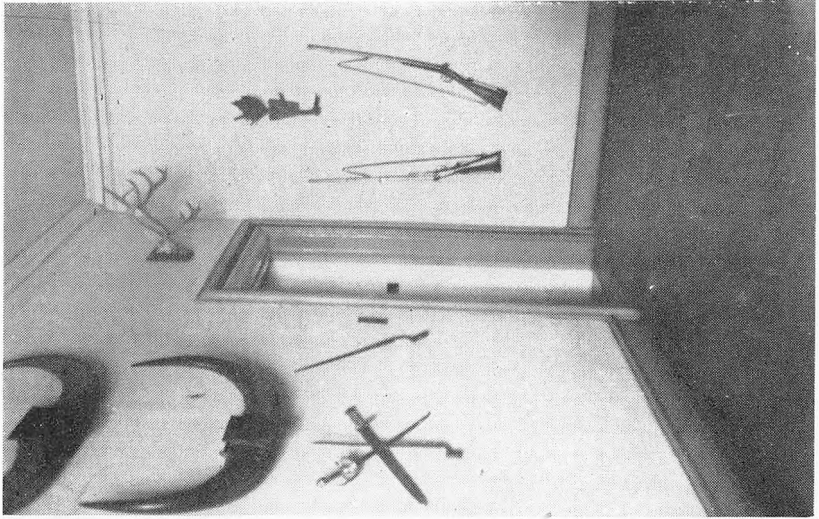
Jørgens lejetøj.

To fiskere.

Idyl.

Trappegang.

Helle med hund.

Spøgelseset Klara, Jokke Jonsen og Signe.

»nger Balle og Jokke Jonsen.

Vi demonstrerer kartoffelskræbning.

Fra barnedåben.